

David Hewson

De Pantheon getuige

De Fontein

Proloog

Het was nu negen maanden geleden dat ze uit Irak was vertrokken, met zeshonderd dollar op zak. Ze had instinctief geweten wat ze nodig had: mensen die boten en vrachtwagens hadden, mensen die de weg wisten naar plaatsen waar zij slechts vaag van had gehoord en daar tegen de juiste prijs wat menselijke smokkelwaar naartoe konden brengen. Er was thuis geen werk geweest, geen geld meer nadat Saddams soldaten uit Bagdad waren gekomen, haar vader hadden meegenomen en zij met haar moeder was achtergebleven in de vochtige, koude hut die voor boerderij doorging, met kwijnende gewassen die verwelkten onder de olierook van de velden bij Kirkuk.

Ze had elke dag urenlang op het droge, stoffige weggetje dat naar hun huis liep staan uitkijken naar haar vader, staan wachten tot hij terugkwam en zich afgevraagd wanneer ze die sterke, rustige volwassen stem weer zou horen die hoop en zekerheid in hun leven zou brengen. Het gebeurde niet. Haar moeder werd langzaam gek toen de dinars en de hoop opdraakten en stond uren achtereen bij de open deur te jammeren, verwaarloosde het huishouden en sprak na verloop van tijd niet meer.

Niemand hield van gekke mensen. Niemand hield van de beslissingen die ze anderen dwongen te nemen. Op een dag kwam er een ver familielid. Hij nam hen allebei mee in een kar achter een oude, strompelende ezel en liet hen na een lange reis achter bij een oude tante aan de andere kant van de rookpluimen. Een ander hutje van golfplaten, geen geld, te veel monden om te voeden. Daarna was haar moeder stil geworden en zat ze met haar armen om zich heen geslagen uren achter el-

kaar heen en weer te wiegen. Niemand sprak veel met hen. Ze brachten haar maar om de dag naar school. Er moest te veel werk worden verzet om een bestaan uit de droge grond te delven. Toen kwamen er soldaten en werd de school voorgoed gesloten. Ze had staan kijken toen dozen granaten de lokalen in werden geschoven en zich afgevraagd hoe ze ooit nog iets zou kunnen leren.

Nu hing hun, groter dan de oliewolk en donkerder ook, de dreiging van oorlog boven het hoofd. De mannen in de familie zeiden dat het eerder oorlog was geweest, toen zij nog heel klein was. Maar deze zou anders zijn. Deze zou alles eens en voor altijd beslechten, de Koerden voorgoed vrij maken in een nieuw Irak. Ze logen er maar wat op los. Of ze hadden het gewoon mis. Mannen waren soms stom.

Het was februari toen de soldaten de boerderij kwamen bezetten. Het waren Iraki's. Ze gedroegen zich zoals Irakese soldaten zich tegenover Koerden gedroegen. Als ze iets wilden eten, kwamen ze het huis in en pakten het. Als ze andere geneugten wilden, andere diensten, pakten ze die ook. Ze was bang. Ze zat vanbinnen vol woede, een woede die te diep zat en te heftig was om over te praten. Ze wilde hier weg, ergens anders heen, het maakte niet uit waarheen, als ze maar naar het Westen kon, waar het leven makkelijker was. Blijven was zinloos. Ze hadden geruchten gehoord toen ze op een ochtend de kleine oogst die ze hadden in het naburige dorp probeerden te verkopen. Dat de Iraki's de Koerdische mannen die ze meenamen doodden, afmaakten als beesten. Door die gruwelijke verhalen die men elkaar toefluisterde, was er in haar hoofd een schakelaar omgezet. Haar vader was dood. Ze zou nooit meer het geruststellende gebrom van zijn stem horen. Ze begreep nu waarom haar moeder zich had teruggetrokken in een innerlijke hel waar niemand haar kon bereiken.

En zo zat ze, terwijl het steeds gevaarlijker werd om te reizen, elke lange dag in de hoek van het smerige hutje en luisterde naar de angstige gesprekken om haar heen. Over dood en oorlog en onzekerheid, en altijd, altijd, dat er meer soldaten

zouden komen. Peshmerga's. Amerikanen. Britten. Mannen die sterk op de Iraki's zouden lijken, wist ze, als ze hen in de ogen keek. Ze zouden anders klinken, andere uniformen hebben, maar het waren gewoon mannen, sterfelijke mannen, die dood en chaos met zich meebrachten, onzichtbare kameraden, spookgedaantes die meereden in de grijsbruine jeeps.

Het gebeurde op een koude, heldere dag in april. De Iraki's hadden een stelling gebouwd naast het dompige water van de dode visvijver bij het lapje grond met miezerige, door oliesmog zwart geworden pompoenplanten aan het einde van het paadje naar het huis. Vijf mannen en een groot op de hemel gericht wapen. Ze waren erger dan de meeste anderen: wreed, grof in de mond, gevaarlijk. Bang ook, en ze wist waarom. Ze hadden maar één granaat, meer niet. Ze zaten daar en vroegen zich af hoe ze zich konden overgeven voor de Amerikanen kwamen en hen doodden.

Halverwege de middag zag ze een lelijk donker vliegtuig boven de boerderij rondcirkelen als een oude metalen vogel die twijfelde waar hij zijn poten zou neerzetten. Ze had niets gevoeld, zelfs geen angst. Ze had voor het hutje gestaan, het geschreeuw achter haar dat ze zich moest verstoppen genegeerd en naar het vuur gekeken dat uit de buik van de zwarte vogel schoot, door de mooie blauwe lucht snelde en zich al om de omhooggerichte cilinder van het wapen slingerde voordat de Iraki's de kans hadden gehad hun enige granaat terug te spuwen.

Het dreef de soldaten gillend hun huis van zandzakken uit. De vlammen likten aan hun verwrongen lichamen. Ze wilde meer zien, wilde er zeker van zijn dat deze herinnering haar bijbleef omdat hij belangrijk was. Dus liep ze erheen, verstopte zich in de stinkende buiten-wc en keek toe door de gehavende muren van palmbiad toen ze over de grond dansten en rolden.

Nu, bijna een jaar later, wist ze zelfs nog wat ze op dat moment had gedacht. Het schouwspel deed haar denken aan de rondtrekkende troep clowns die vroeger, toen haar vader nog

leefde, van tijd tot tijd door het dorp kwam. Hij nam haar er altijd mee naartoe. Een van haar eerste herinneringen was dat ze, bijna hysterisch van het lachen, in zijn sterke armen naar hen zat te kijken. Toch was het haar, toen ze hen vaker had gezien, opgevallen dat er iets verkeerd, iets wreeds in hun humor zat, in de manier waarop deze de dwaasheid en de pijn van het bestaan uitvergrootte en hen, als toeschouwers, uitnodigde er pret om te hebben. Ze had overwogen om de soldaten te lachen toen ze zichzelf probeerden te redden van de vlammen die hun lichamen wilden verteren. Er waren genoeg redenen om het te doen. De Koerden haatten de Iraki's. De Iraki's haatten de Koerden. Iedereen haatte de Amerikanen. De wereld werd gekenmerkt door haat en dat was uiteindelijk misschien de reden dat mensen überhaupt nog lachten, omdat dat de pijn tenminste even verdreef.

Maar ze had geen tijd om naar hen te kijken, of zich te vermaken met hun stuiptrekkingen. Op dat moment dacht Laila aan zichzelf en ze was ervan overtuigd dat haat een luxe was die ze voor later moest bewaren. Hier lag waarschijnlijk een kans om te ontsnappen. Om dit stervende, uitgedroogde land te ontvluchten waar niets meer voor haar was, geen liefde, geen hoop.

Toen de vlammen doofden, liep ze naar de mannen toe. Ze waren dood, verwrongen omhulsels nu, deels verbrand door het vuur dat uit de hemel over hen was neergedaald. Op één na. Hij hield koppig vol en probeerde tussen gebarsten, kapotte lippen door te ademen, hoewel elke poging duidelijk veel pijn en moeite kostte. Ze dacht dat hij het niet lang meer zou maken en liet, terwijl ze hem in zijn glanzende, bange ogen keek, haar hand in zijn jasje glijden. Hij mompelde iets, een bekende belediging, iets over stelende Koerden. Toen vond ze de envelop en hij begon te snikken als een kind.

Daar was ze van geschrokken. Ze had hem beledigd aangekeken en hem toegesproken in goed Arabisch, want ze had geprobeerd zoveel mogelijk talen te leren op de oude school, die nu weg was, waar boeken waren vervangen door dozen muni-

tie. ‘U zou als een man naar God moeten gaan. Niet als een kind.’

Daarna nam ze hem alles af wat ze kon vinden – papieren, munten, een pen, een horloge – en zei tegen zichzelf dat een dode man er toch niets aan had, en dat een wereld in deze toestand moeilijk een kleine dievegge kon veroordelen.

Hij moest rijk zijn geweest. Misschien was hij lid van de partij. Hij had bijna vijftienhonderd dollar in verschillende biljetten in een envelop. Toen ze op de andere lijken zocht en voorzichtig de verbrande uniformen van het vlees daaronder weghaalde, vond ze er nog meer. Sommige waren geschroeid, maar het waren dollars, de magische valuta. Je kon al dingen kopen door de omgekrulde bruine velletjes voor iemands neus heen en weer te zwaaien. Een man bij een grenspost bijvoorbeeld. Of de dorpsoudste – en zo een was er altijd – die de weg het land uit wist, de weg naar het Westen, waar de rijke mensen woonden.

Ze had driehonderd dollar over toen ze twee weken later in Istanbul aankwam. Het was een vreemde en mooie stad, een stad die haar angst inboezemde omdat de mensen haar wanneer ze op straat bedelde met zulke harde ogen aankeken.

De rest van het geld ging grotendeels op aan de vele vrachtwagens die ze nam, eerst door Griekenland en daarna langs de Adriatische kust, door Albanië, Montenegro en Kroatië, langs een glinsterende lentezee, langs welige groene velden met druiven en groenten. En verwoeste gebouwen, die langzaam weer tot leven werden gebracht. Ze sprak een beetje Italiaans. Het was de enige Europese taal die op haar oude school werd onderwezen, omdat het de enige was waarvoor ze de boeken hadden. Ze vond het mooi klinken en ze was ook dol op de plaatjes op de bladzijden, van een stad ver weg waar de straten en pleinen mooie namen, mooie gebouwen hadden.

De kustbewoners verstonden Italiaans. Het was een taal uit het Westen, de moeite waard om te leren in de hoop dat het je op een dag geluk zou brengen. Ze sprak wat met hen, kende de

signalen, begreep de blik op de gezichten van sommige oude mannen. Er was hier ook oorlog geweest.

Ze gaf de laatste honderd dollar aan een potige Duitser die haar bij Triëst over de grens naar Italië bracht en haar twee dagen later zonder een cent aan de rand van Rome achterliet.

Het geld had niet alles gedekt. Ergens onderweg – ze wist niet precies op welke dag; ze had de tijd niet bijgehouden omdat dat niet belangrijk leek – was ze dertien geworden. Ze had gehoord hoe je mannen tevreden kon stellen en probeerde zichzelf voor te houden dat je, als je daar lag en deed wat ze wilden, gewoon aan iets anders moest denken: wuivende klaprozen tussen het gele graan, bakkend brood boven het houtvuur in de bakstenen oven bij de achtermuur, plaatjes van de onbekende stad op een paar kilometer afstand met de mooie gebouwen, de rijkdom, de belofte van veiligheid en geluk. En het geluid van haar vaders stem, zingend op de akkers. Dat was de warmste herinnering, en ze bad dat hij nooit helemaal zou verdwijnen.

En toen het voorbij was, toen hij haar uit de cabine had gelaten in een of andere akelige woonwijk aan de rand van de stad, een buurt met donkere, dreigende straten – volkomen anders dan het Rome dat ze zich had voorgesteld –, had ze een besluit genomen. Stelen was beter. Stelen liet haar iets van persoonlijke waardigheid behouden. Het zou haar in leven houden tot... wat?

Toen, op die warme dag in het begin van de zomer, had ze het antwoord niet geweten. Nu het december was en de stad in een hevige en onverwachte sneeuwstorm rilde van de kou, was ze er geen stap dichterbij. Elke dag was een nieuwe strijd, die werd gestreden met dezelfde wapens: scherpe ogen, vlugge vingers. De liefdadigheidsinstellingen hadden haar buiten de deur gezet omdat ze stal. De daklozen wezen haar af omdat ze zich niet wilde verlagen tot de dingen die zij uithaalden: zichzelf verkopen, drugs verkopen. Ze was vele kilometers verwijderd van een ouderlijk huis, dat niet langer bestond, alleen op een verlaten piazza in het centrum van Rome, en keek naar iets

wat alleen een tempel kon zijn, een gebouw dat haast even oud was als sommige tempels in het land dat ze nog maar met moeite als haar vaderland kon beschouwen.

Ze had de man het hele eind van de smalle straat bij de Spaanse Trappen gevolgd, nadat ze hem uit een portiek had zien komen naast een winkeltje waar ze Gucci verkochten. Hij zag er interessant uit. Hij was het juiste type. Daarom was ze hem gevolgd, en dat was niet eenvoudig. Hij dook telkens weg, alsof hij ook niet gezien wilde worden. Toen raakte ze hem weer kwijt, sloeg de hoek om en bevond zich opeens op het plein met de tempel. Het was een of ander heiligdom, dacht ze.

Het meisje staaarde naar de enorme deuren die stijf dichtzaten tegen de ijzige harde wind, en vroeg zich af hoe het gebouw er vanbinnen uitzag.

Soms was het warm in een heiligdom. Er viel misschien iets te stelen.

Ze wandelde door naar de zijkant van het gebouw, onder de schaduw van de enorme zuilen met het vreemde schrift erboven, over een laaggelegen pad naar het licht in een smalle zijingang.

De deur stond op een kiertje. Sneeuw danste om haar heen als een schim gevangen in de verstilde bries van een prille storm. Ze liep naar een klein, modern hokje, dat naar het donkere, frisse interieur leidde, en hoorde stemmen, een man en een vrouw, buitenlanders, Amerikanen waarschijnlijk, die geluiden maakten die ze niet helemaal kon thuisbrengen.

Ze had het koud. Ze was nieuwsgierig. Ze sloop, enigszins onder de indruk van de afmetingen en grootsheid van dit gebouw, naar een donker plekje, kroop achter een gecanneleerde zuil en richtte haar blik op het tafereel in het midden, dat verlicht werd door de maan die door een enorme open schijf in het middelpunt van het dak viel.

Vlakbij lagen de jas en het colbert van een man, neergegooit op een bank. Ze waren zo te zien van goede kwaliteit. Er zou best eens veel geld in kunnen zitten, genoeg om van te leven tot de sneeuw verdween.

De twee mensen bevonden zich op enige afstand. De kleren van de vrouw lagen over het geometrische patroon van de vloer verspreid. Ze lag naakt precies in het midden van de ruimte. Heel stil nu, met haar armen en benen op een merkwaardige, gekunstelde manier uitgestrekt, alsof al haar ledematen naar een onzichtbare hoek ergens in het ronde gebouw wezen.

Het was verkeerd om te kijken. Dat wist Laila wel, maar haar verstand kon haast niet bevatten wat er voor haar in het ijzige, luchtige hart van dit vreemde, uitgestorven gebouw gebeurde. Ze dacht dat ze alles wat de wereld te bieden had in Irak had gezien. Opeens viel het maanlicht op een ding, op een scherp, zilverkleurig, gruwelijk ding, een dun streepje chirurgisch metaal dat boven de gedaante op de vloer zweefde. En toen wist ze dat ze zich vergiste.

Mercoledì

De twee politiemannen in burger stonden met hoog opgetrokken schouders te rillen en te klappertanden in de portiek van een gesloten farmacia in de Via Corso en keken toe terwijl Mauro Sandri, de dikke kleine fotograaf uit Milaan, met de twee grote Nikon slr's worstelde die hij om zijn nek had hangen. Het was vijf dagen voor Kerstmis en voor één keer werd Rome getraakteerd op sneeuw, op echte sneeuw, dik en knerpend en glad, zoals je normaal gesproken alleen op tv zag wanneer die arme ellendige klootzakken in het noorden door een onverwachte sneeuwstorm werden verzwoegen.

Het viel als een zuivere, zijdeachtige wolk uit de donkere hemel omlaag. Dikke vlokken sloten de opzichtig gekleurde lampjes van de straatversieringen in een zachte, witte omhelzing. Op de stoep lag al een krakende laag van een paar centimeter dik, ondanks het vele geloop van de mensen die een paar uur eerder op zoek naar wat laatste cadeautjes over de zwarte stenen van de Corso hadden gesjouwd.

Nic Costa en Gianni Peroni hadden de instructies van het meteorologisch instituut gelezen voor ze die avond aan hun dienst begonnen. Ze hadden naar het woord 'weerswaarschuwing' gekeken en geprobeerd zich te herinneren wat dat betekende. Overstromingen misschien. Stormwinden waardoor er oude dakpannen naar beneden kwamen die zo wankel op de daken lagen in het *centro storico*, de doolhof van straatjes en steegjes in de wijk uit de renaissance waar ze het grootste deel van hun werktijd doorbrachten. Maar dit was anders. De weermannen zeiden dat het zou sneeuwen, sneeuwen en sneeuwen. Sneeuwen zoals het in bijna twintig jaar, sinds de laatste

strengere vorst in 1985, niet meer had gesneeuwd. Alleen langer dit keer, een week minstens. En de temperaturen zouden ook nieuwe dieptepunten bereiken. Misschien kwam het door de opwarming van de aarde. Misschien haalde de natuur gewoon een foefje met het weer uit. Hoe dan ook, de wereld zou een tijdje ernstig van slag zijn en die wetenschap, die door de minstens tweeënhalf miljoen personen binnen de grenzen van de Commune di Roma werd gedeeld, was eng en aantrekkelijk tegelijk. De stad zette zich schrap voor zijn eerste witte kerst sinds mensenheugenis en de consequenties begonnen al tot het Romeinse bewustzijn door te dringen. Mensen vatten het plan op om thuis te blijven van hun werk en hadden daarvoor allerlei goede en onweerlegbare redenen. Ze hadden het verkoudheidsvirus te pakken dat in de stad heerste. Ze konden geen bus naar het centrum nemen vanuit de buitenwijken, want zelfs al overleefden ze de verraderlijke, ijzige straten, wie zei dat ze 's avonds terug konden? Het leven was nu opeens zo gevaarlijk dat je maar beter thuis kon blijven en hoogstens even naar het buurtcafé liep om over niets anders dan het weer te praten.

En iedereen, bibliothecaris en winkelbediende, ober en gids, priester en rillende politiemann, dacht stiekem: dit is geweldig. Omdat het deze ene keer met Kerstmis vakantie zou zijn. Deze ene keer zou de stad van de voortdurend in beweging zijnde roltrap van het moderne leven stappen, eraan denken eens diep adem te halen, de ogen te sluiten en een beetje te slapen, en dat alles onder die schitterende hermelijnen spreid die aldoor als een witte wolk omlaag bleef vallen en de zwarte stenen van de verlaten straten de aanblik van poedersuiker gaf.

Peroni keek even schuin naar zijn partner met een blik die Costa inmiddels herkende, een blik die zei: let op. Daarna wandelde de grote politiemann uit Toscane naar Sandri toe, sloeg een arm om hem heen en trok hem stevig tegen zich aan.

‘Hé, Mauro,’ bromde hij, en hij drukte de fotograaf nog een keer fijn voor hij hem losliet. ‘Je vingers zijn stijf bevroren. Het is pikdonker hier en er is niets te zien, behalve sneeuw. Waar-

om hou je er niet een tijdje mee op? Je hebt er vandaag zeker al een paar honderd gemaakt. Ontspan je. We zouden naar een cafeetje kunnen gaan waar het warm is. Kom op. Zelfs intelligente jongens als jij kunnen op een avond als deze wel een caffè corretto gebruiken.'

De fotograaf kneep achterdochtig zijn ronde, uitpuilende ogen samen. Hij rechte zijn schouders, om de kou van zich af te schudden misschien, of om wat gevoel terug te krijgen na zijn kennismaking met Peroni's sterke armen.

'Het gaat om een pauze tijdens diensturen, hè? Ik mag nog foto's nemen als ik wil?'

Nic Costa luisterde naar Sandri's schrille noordelijke klanken en zuchtte. Hij was bang dat het met Peroni's humeur de verkeerde kant op zou gaan en legde een sussende hand op zijn partners arm. De fotograaf liep al de hele maand rond in de Questura. Hij was best aardig, een artistiekerig type dat een subsidie van de overheid had gekregen voor een documentair fotoverslag van het werk op het bureau. Hij had allerlei mensen gefotografeerd: verkeersagenten en de technische recherche, de mafketels van het mortuarium, de pennenlikkers van de administratie. Costa had al wat van zijn werk onder ogen gehad: een serie sombere zwart-witfoto's van de cipiers in het cellenblok. Ze waren helemaal niet slecht. En hij had de gestage voortgang van de man door het bureau gadeslagen en begrepen waarom Sandri zo belangstellend naar Peroni en hem keek wanneer ze zijn pad kruisten. Mauro was een fotograaf. Hij dacht in visuele termen, en niet veel anders, naar alle waarschijnlijkheid. Hij had natuurlijk naar Nic Costa gekeken, die klein, tener en jong was, net een atleet die om de een of andere reden de sintelbaan had opgegeven, hem in gedachten afgezet tegen het grote, omvangrijke lijf van zijn partner, die meer dan twintig jaar ouder was en een lelijk, woest verminkt gezicht had dat je niet makkelijk vergat, en gevoeld dat zijn sluitervinger ging jeuken.

Gianni Peroni wist dat uiteraard ook. Hij was gewend aan steelse blikken, vanwege zijn uiterlijk en zijn verleden. Hij was

jarenlang inspecteur bij Zeden geweest tot hij, bijna een jaar geleden, tot gewoon politieman was gedegradeerd vanwege één enkele misstap, toen hij had geproefd van de waar die hij eigenlijk had moeten onderzoeken. Allemaal vanwege een persoonlijke, voor iedereen verzwegen reden die hij later slechts aan één iemand vertelde, de partner die aan zijn zijde door de straten sjouwde. Dat verhinderde niet dat een intelligente man, iemand die zelfs het gehavende gezicht van Peroni kon doorgronden, begreep dat er een verhaal speelde wanneer hij hen tweeën samen zag. Het was onvermijdelijk dat Sandri hen op een dag tot onderwerp zou kiezen. Onvermijdelijk ook dat Gianni Peroni het als een uitdaging zou zien het de fotograaf een beetje moeilijk te maken.

‘Je mag gewoon foto’s maken, Mauro,’ zei Costa, en hij ving een glimp op van een gepikeerde fonkeling in Peroni’s glanzende kraallogies.

Hij pakte zijn partner nogmaals bij de arm en fluisterde: ‘Het zijn maar foto’s, Gianni. Weet je wat er zo geweldig aan foto’s is?’

‘Zeg het eens, professor,’ mompelde Peroni. Hij keek naar Sandri, die een nieuw 35mm-rolletje in zijn Nikon probeerde te zetten.

‘Ze laten alleen de buitenkant zien. De rest verzin je. Je schrijft je eigen verhaal. Je verzint je eigen begin en je eigen einde. Ze zijn een verzinsel dat zich uitgeeft voor de waarheid.’

Peroni knikte. Hij was niet helemaal zichzelf op dat moment, vond Costa. Er rommelden donkere, complexe gedachten rond in een hoofd dat dat soort zaken van nature liever vermeed.

‘Misschien. Maar zit er in dit bepaalde verzinsel wel een caffè corretto?’

Costa hoestte achter zijn hand en stampte met zijn voeten, terwijl hij dacht aan de smaak van een flinke scheut grappa in een dubbele espresso en bedacht dat er waarschijnlijk niet veel te doen zou zijn op een avond als deze, waarop zelfs de groot-

ste Romeinse boeven vast en zeker alleen maar aan een warm bed dachten.

‘Ik denk het wel,’ antwoordde hij, en hij speurde de verlaten straat af, waar juist een eenzame bus met een slakkengangetje over het midden van de weg kroop en probeerde te voorkomen dat hij de goot in gleeed.

Costa stapte de beschutte portiek uit, zette de kraag van zijn dikke zwarte jas op in zijn nek, schermde met een ijskoude hand zijn ogen af voor de sneeuwstorm en schoot toen naar een steegje, in de richting van het gele licht dat in de verte naar buiten scheen uit de piepkleine deuropening van misschien wel de laatste bar in Rome die nog open was.

Ze bleken de enige drie klanten te zijn in het minuscule cafeetje halverwege het steegje achter de Galleria Doria Pamphili, in de donkere wirwar van oude straatjes die naar het westen in de richting van het Pantheon en de Piazza Navona liepen. Costa stond nu met Gianni Peroni aan het ene uiteinde van de bar en probeerde de grote man tot bedaren te brengen voor er iets vervelends gebeurde. Mauro Sandri zat op behoorlijke afstand in elkaar gedoken op een kruk geconcentreerd de lenzen van die rotcamera’s van hem te poetsen en raakte de caffè vol drank, die Peroni voor hem had besteld voor er oorlog was uitbroken, niet aan.

De eigenaar, een lange, broodmagere man van in de vijftig, met een wit nylon jasje, een miezerig bruin snorretje en achterovergekamd grijs gepommadeerd haar, keek hen drieën om beurten aan en verklaarde met veel overtuiging: ‘Als ik jou was, zou ik die vent een paar klappen verkopen, agent. Ik bedoel maar, er zijn grenzen. Je hebt openbare plaatsen en je hebt privéplaatsen. Als een man niet eens meer een beetje rust kan krijgen als hij naar de plee gaat en zijn *cazzo* uit zijn broek haalt, waar gaat het dan heen met de wereld? Dat wil ik wel eens weten. En wanneer jullie ophoepelen. Als jullie niet van de politie waren, zou ik al dicht zijn geweest. Een mens kan zijn hypotheek niet betalen als hij drie kopjes koffie in een uur

verkoopt en ik zie nog niet zo gauw iemand anders op dit feestje verschijnen.’

Hij had gelijk. Costa had slechts een paar mensen zich door de sneeuw zien haasten toen zij naar de bar sjokten. Nu was het buiten maagdelijk wit. Iedereen met een beetje gezond verstand zat natuurlijk lekker thuis en zwoer dat hij geen voet buiten de deur zou zetten tot de sneeuwstorm voorbij was en er een beetje zonlicht verscheen om te laten zien hoe Rome eruitzag na zo’n bijzondere nacht.

Gianni Peroni had zijn koffie opgedronken en nog een extra grappa genomen, wat niets voor hem was. Hij zat met opgetrokken schouders op een van de oude gammele krukken, die expres heel oncomfortabel waren om te voorkomen dat er iemand bleef plakken, en staarde zwijgend naar de flessen achter de bar. Sandri’s stomme actie met de camera was hier niet de oorzaak van. Dat wist Costa wel. Een foto proberen te maken van Peroni die stond te plassen – *vérité* had Mauro hem genoemd – was gewoon de druppel geweest die de emmer deed overlopen, zodat de grote man door het lint was gegaan.

Ze hadden er eerder die avond al over gesproken toen Costa op vertrouwelijke toon had gevraagd of alles in orde was. Het kwam er allemaal in één adem uit. Wat Peroni echt dwarszat, was het feit dat hij deze kerst voor het eerst zijn kinderen niet zou zien.

‘Ik zal zorgen dat Mauro zijn excuses aanbiedt,’ zei Costa nu. ‘Hij bedoelde er niets mee, Gianni. Je wist toch al wat voor vent het was? Hij doet dit gewoon de hele dag door. Foto’s maken.’

Bovendien, dacht Costa, had het best wat kunnen worden. Hij kon zich heel goed een korrelige, van achteren genomen zwart-witfoto voorstellen van Peroni’s kolossale lijf in een hoekje van het smerige urinoir van de bar, die eruitzag als een uitsnede van een opname uit de jaren vijftig in het Parijs van Cartier-Bresson. Sandri had er oog voor. Costa nam het zichzelf ook een beetje kwalijk. Toen Sandri’s ogen begonnen te schitteren op het moment dat Peroni naar de deur van de wc stormde, had hij het moeten zien aankomen.

‘Ik heb alle cadeautjes gekocht, Nic,’ zei Peroni klaaglijk. Zijn varkensoogjes fonkelden en zijn met littekens overdekte gezicht stond schuldig en verdrietig. ‘Hoe krijg ik die nou verdomme in Siena met dat kloteweer? Wat zullen ze wel niet van me denken, nog afgezien van al het andere?’

‘Bel hen. Ze weten hoe het hier is. Ze begrijpen het wel.’

‘O ja?’ beet Peroni hem toe. ‘Wat weet jij nou van kinderen, hè?’

Costa haalde zijn hand van Peroni’s grote, afhangende schouder, trok zijn wenkbrauwen op en zei niets. Peroni had twee kinderen: een dochter van dertien, een zoon van elf. Hij scheen hen nooit anders te kunnen zien dan als hulpeloze hummeltjes. Het was een van de eigenschappen die Costa in zijn partner bewonderde. Hij wekte bij iedereen de indruk dat hij een gekrenkte, gehavende schurk was, wel het laatste soort man dat iemand ’s avonds in het donker wilde tegenkomen. En het was allemaal gespeeld. In wezen was Peroni een ongecompliceerde, eerlijke, ouderwetse huisvader, een huisvader die één keer over de schreef was gegaan en de hoogste prijs had betaald.

‘O, verdomme.’ Peroni zuchtte. ‘Sorry. Dat meende ik niet. Ik wil niet op jou gaan schelden. Ik wil zelfs niet op Mauro schelden.’

‘Dat is fijn om te weten,’ antwoordde Costa, en hij voegde eraan toe: ‘Als ik iets voor je kan doen...’

‘Waar dacht je aan?’ vroeg Peroni.

‘Het is een uitdrukking, Gianni. Het is een van de manieren waarop een vriend zegt: “Nee, ik heb geen flauw idee hoe ik kan helpen, en eerlijk gezegd kán ik waarschijnlijk ook niets doen. Maar als ik kon helpen, zou ik het doen.” Begrepen?’

Een zacht, hees, enigszins geamuseerd gegnuif ontsnapte aan Peroni’s keel. ‘Goed. Goed. Ik zal ophouden. Ik heb berouw over mijn zonden.’ Zijn met littekens overdekte gezicht vertrok van afkeer, afkeer van iets diep in hemzelf, meende Costa. ‘Over sommige meer dan over andere.’

Toen wierp hij een valse blik op Sandri, die over de Nikons

gebogen zat. ‘Maar ik moet die film hebben. Ik wil niet hebben dat mijn piemel straks voor iedereen te kijk hangt op het mededelingenbord. Ze hebben tegen die vent gezegd dat hij met ons mee mocht en foto’s mocht maken. Ze hebben niet gezegd dat hij zomaar achter ons aan de plee in mocht lopen.’

‘Mauro zegt dat er echt niets te zien is. Ze zouden niet eens zien dat jij het was. En misschien is het een goede foto, Gianni. Denk daar eens aan.’

Er verscheen een starre, sceptische uitdrukking op het gehavende gezicht. ‘Het is een foto van een man die staat te pissen. Niet de *Mona Lisa*.’

Costa had eerder met Peroni over kunst proberen te praten. Dat ging niet. Peroni was in zijn hart een hopeloze romanticus en hield nog steeds vast aan het idee van schoonheid. Waarheid kwam ergens achteraan. En Costa bedacht ook dat de misère van de grote man misschien niet alleen het gevolg was van het oprechte verdriet dat hij voelde omdat hij gescheiden was van zijn kinderen. De kwestie van de relatie die hij met Teresa Lupo, de patholoog-anatoom werkzaam in het mortuarium van de politie, was begonnen, was er ook nog. Het had een geheim moeten zijn, maar geheimen bleven in de Questura nooit lang bewaard. Peroni had iets met de sympathieke, eigenzinnige Teresa, en dat was algemeen bekend. Toen Costa er een paar weken geleden van hoorde, had hij er lang en diep over nagedacht en hij was tot de conclusie gekomen dat ze heel, heel misschien een goed stel konden worden. Als Peroni zijn schuldgevoel kon onderdrukken. Als Teresa haar leven lang genoeg op de rails kon houden om er iets van te maken nadat de aanvankelijke vlag van waanzinnig enthousiasme waarmee elke relatie in het begin gepaard ging, was afgezwakt tot de routine van het alledaagse bestaan.

‘Geef me eens een cappuccino,’ zei Costa tegen de barman. ‘Het wordt een lange, koude nacht daar buiten.’

Er kwam een brul van protest vanachter de bar. ‘Het is verdomme bijna twaalf uur. Wat heb ik voor zaak? Een gaarkeuken voor politiemensen?’

‘Geef mij er ook maar een,’ zei Sandri aan het andere einde van de bar. Hij schoof zijn koude corretto opzij. ‘Maak er voor ons allemaal maar eentje. Ik betaal.’

Toen kwam de fotograaf naar hen toe. Hij keek Peroni aan en stopte een 35mm-rolletje in zijn hand.

‘Het spijt me,’ zei hij. ‘Ik meen het. Ik had dat niet zo moeten doen. Alleen...’

Peroni wachtte op een verklaring. Toen die niet kwam, vroeg hij: ‘Alleen wat?’

‘Ik wist dat je nee zou zeggen. Het spijt me, oké? Ik zat fout. Maar je moet één ding goed begrijpen, Peroni. Als een man als ik het altijd moest vragen als hij een foto nam, zouden er vrijwel geen foto’s in de wereld zijn. Alle foto’s die je je herinnert. Alle foto’s die je belangrijk vindt. Die zijn allemaal afkomstig van een man met een camera die dat stomme ding richtte op een moment dat er eigenlijk niemand oplette en klik deed. Improvisatie. Snelheid. Daar gaat het om in dit werk. De momenten van andere mensen stelen.’

Peroni nam hem van top tot teen op en dacht na.

‘Een beetje zoals jullie werk, hè?’ zei Sandri.

De barman schoof drie koppen koffie over de bar en morste overal melk en schuim.

‘Zeg, hufters, dit zijn de laatste,’ snauwde hij. ‘Zouden jullie ze misschien kunnen betalen en dan ergens anders pauze kunnen gaan houden, denk je? Ik wil graag naar bed en de zeven euro nog wat tellen die ik vanavond heb verdiend. Morgenochtend om halfzeven moet ik mijn deur alweer opendoen, alhoewel je je kunt afvragen voor wie.’

Costa had één slok warme koffie met melk en schuim doorgeslikt toen de radio piepte. Peroni keek hem hunkerend aan toen hij de oproep beantwoordde. Ze moesten de bar uit, ze moesten iets gaan doen. Als ze nog langer bleven, zouden ze nooit meer vertrekken.

‘Inbraakalarm,’ zei Costa toen hij naar de boodschap van de centrale had geluisterd. ‘Het Pantheon. Wij zijn er het dichtst bij.’

‘Ooo,’ koerde Peroni. ‘Een inbraakalarm. Heb je dat gehoord, Mauro? Misschien krijgen we toch nog wat wilde actie. Misschien zijn al die zwervers die daar rondhangen om de toeristen een poot uit te draaien aan het inbreken, omdat ze een warm plekje voor de nacht zoeken.’

‘Ook dom van hen,’ zei Sandri direct met een verbaasd gezicht.

‘Bij dit soort weer?’ vroeg Peroni.

‘Er zit een gat ter grootte van een zwembad in het dak,’ antwoordde Sandri. ‘De oculus. Weet je wel? Het zal daar binnen net zo koud zijn als buiten. Kouder nog. Net een koelcel. En niets te stelen ook, tenzij je een paar marmeren graftombes kunt weghalen zonder dat iemand het ziet.’

Peroni gaf hem een vriendschappelijke klap op de schouder. Niet te hard dit keer. ‘Weet je, voor een vent die over kunst praat, ben je zo slecht nog niet, Mauro. Je mag zoveel foto’s van me maken als je wilt. Buiten de plee.’ Daarna wierp hij Costa een knorrige blik toe. ‘Gaan we de baas bellen? Hij klonk nogal wanhopig.’

Costa dacht even aan Leo Falcone. Hij had nadrukkelijk gezegd dat hij rustig gestoord mocht worden. ‘Voor een inbraakalarm?’

Peroni knikte. ‘Leo zegt zoiets niet zomaar. Hij wil daar weg.’

‘Dat zal best.’ Costa haalde zijn telefoon tevoorschijn toen ze naar de deur en de witte wereld buiten liepen. Het zat hem niet helemaal lekker dat Leo Falcone er zo’n moeite mee had een paar uur van zijn vrije tijd met zijn superieuren door te brengen. En hij moest ook de hele tijd denken aan wat Mauro Sandri had gezegd.

Het was zinloos om in te breken in het Pantheon. Volstrekt zinloos.

Van David Hewson verschenen eveneens bij

Uitgeverij De Fontein:

De Vaticaanse moorden

Het Bacchus offer

De engelen des doods

Het zevende sacrament

De Romeinse lusthof

Eerste druk mei 2007
Zesde druk mei 2010

© 2005 David Hewson

© 2008 en 2010 voor deze uitgave: Uitgeverij De Fontein, een imprint van De Fontein/Tirion bv, Postbus 1, 3740 AA Baarn

Oorspronkelijke titel: *The Sacred Cut*

Oorspronkelijke uitgever: Macmillan, een imprint van Pan Macmillan Ltd.

Vertaald uit het Engels door: Ineke van den Elskamp

Omslagontwerp: Wil Immink

Omslagbeeld: Karl Weatherly / Photodisc / Getty Images

Zetwerk: BECO DTP-Productions, Epe

ISBN 978 90 261 2820 2

NUR 332

www.uitgeverijdefontein.nl

www.davidhewson.com

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.